ବି.ପି. ତୈଳ କାରଖାନା ଲିମିଟେଡ

ବନାମ

ବିକ୍ରି କର ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ସେପ୍ଟେମ୍ବର 3,1998

(ଏସ୍. ପି. ଭରୁଚା, ଏମ୍. କେ. ମୁଖାର୍ଜୀ ଏବଂ ଜି. ଟି. ନାନାବତୀ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ୟୁ. ପି. ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିନିୟମ 1948:ଧାରା 3(3)(b)(iii) ଏବଂ 2 (e-1) ।

ବିକ୍ରି କର – ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ – ଉତ୍ପାଦନ – ପରିସର – ଅଶୋଧିତ ତୈଳ ଯେପରିକି ଅଳସି ତୈଳ, ଜଡ଼ା ତୈଳ ଏବଂ ସୋରିଷ ତୈଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ପ୍ରାପ୍ତ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ – ବିକ୍ରି କର ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ – ଦର୍ଶାଯାଇଛି : ଏହିପରି ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ହେଉଛି "ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ" – ତେଣୁ, ବିକ୍ରି କର ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ।

ବିକ୍ରି କର – ଦ୍ୱୈତ କର – ଅଶୋଧିତ ତୈଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ପ୍ରାପ୍ତ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ଯାହା ଉପରେ ପୂର୍ବରୁ କର ପୈଠ କରାଯାଇଛି – ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ – ବିକ୍ରି କର ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ – ଦର୍ଶାଯାଇଛି :ଧାରା 3 (3) (b) (ii) ଏବଂ (iii) ରେ ବହୁସ୍ତରୀୟ କର ଲାଗୁ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି - ତେଣୁ, ଏପରି ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ଉପରେ ବିକ୍ରି କର ଲାଗୁ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ ।

ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶଗୁଡ଼ିକ :

"ଉତ୍ପାଦକ" - ଅର୍ଥ - ୟୁ.ପି. ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିନିୟମ, 1948 ର ଏସ୍. 2(e-1) ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ।

"ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ"- ଅର୍ଥ ।

ଆବେଦନକାରୀ ଅଳସୀ ତୈଳ, ଜଡା ତୈଳ ଏବଂ ସୋରିଷ ତୈଳ ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅଶୋଧିତ ତୈଳ କିଣିଥିଲେ ଏବଂ ବିଶୋଧନ କରିବା ପରେ, ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ଭାବରେ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ତୈଳକୁ କ୍ଷାର ସହିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା କରି ଅମ୍ଳ ଅଂଶକୁ ଦୂର କରି, ତା'ପରେ ଏହାକୁ ଶୋଷକ କପା କିମ୍ବା ସକ୍ରିୟ କାର୍ବନ ସହିତ ଧୁଲେଇ କରି ଏବଂ ଶେଷରେ ବାଷ୍ପ ଦ୍ୱାରା ଏହାର ଗନ୍ଧ ଦୂର କରି ବିଶୋଧନ କରାଯାଏ ।

ବିକ୍ରି କର ଆୟୁକ୍ତ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଅପିଲକାରୀ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ବିକ୍ରି ଉପରେ ବିକ୍ରି କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ । ବିକ୍ରି କର ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏହି ଅପିଲକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ରିଟ୍ ଅପିଲକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଖାରଜ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଅପିଲ କରାଯାଇଛି ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ପରିଶୋଧିତ ତୈଳରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିବା ପାଇଁ ଅଶୋଧିତ ତୈଳର କେବଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ନୂତନ ସାମଗ୍ରୀର "ଉତ୍ପାଦନ" ନୁହେଁ ଯାହା ଦ୍ୱାରା

ଅପିଲକାରୀ ୟୁ. ପି. ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିନିୟମ, 1948ର ଧାରା 3(3)(b)(iii) ଅନୁଯାୟୀ କର ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ହେବେ ।

ଅପିଲକୁ ଖାରଜ କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି : 1. ଚୌଗୁଲେଙ୍କ ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା "ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ" ଶବ୍ଦକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅର୍ଥର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଖିଲେ, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ରହିପାରିବ ନାହିଁ *ଯେ* **ଅଶୋଧିତ ତୈଳକୁ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ବ୍ୟାପକତା ପରବର୍ତ୍ତୀଟିକୁ ୟୁ.ପି. ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିନିୟମ, 1948 ର ଧାରା 3(3)(b)(iii) ରେ "ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀ" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଆଣିଥାଏ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଅପିଲକାରୀ ଏହାର ବିକ୍ରି ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ।**

ଚୌଗୁଲେ ଏବଂ କୋ. ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ, **[1981] 1 SCC 653, ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।**

ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍ ଲିମିଟେଡ ବନାମ ସିଟିଓ, **[1961] 2 SCC 14***; ଷ୍ଟର୍ଲିଂ ଫୁଡ୍ସ ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ,* **[1986] 3 SCC 469** *ଏବଂ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଶିବ ଦତ୍ତ ଆଣ୍ଡ ସନ୍ସ,* **[1993] Supp. 1 SCC 222***,* **ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।**

ଉପ-ସିଏସଟି ବନାମ ପିଓ ଫୁଡ୍ ପ୍ୟାକର୍ସ ଲିମିଟେଡ **[1980] 3 SCR 1271, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

ୱେବଷ୍ଟରସ୍ ଅଭିଧାନ, **ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

2. ଯଦିଓ ଅପିଲକାରୀ କର ପ୍ରଦାନ ପରେ ଅଶୋଧିତ ତୈଳ କିଣିଥିଲେ, ତଥାପି ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ଉପରେ ବିକ୍ରି କର ଲାଗୁ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ କାରଣ ଧାରା 3(3)(b)(ii) ଏବଂ (iii)ରେ ବହୁସ୍ତରୀୟ କର ଲାଗୁ କରିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ।

ଦେୱାନୀ ଅପିଲ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର : ଦେୱାନୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 10453/1995

ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ସି.ଏମ୍.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ପି. (କର) ସଂଖ୍ୟା 550/1987 ରେ ତା.20.7.94ରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରମୋଦ ସ୍ୱରୂପ, ପ୍ରବୀଣ ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ସୁଶ୍ରୀ ପ୍ରେରଣା ସ୍ୱରୂପ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆର୍. ବି. ମିଶ୍ର ଏବଂ କେ. ମିଶ୍ର ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟର ପ୍ରଦାନକର୍ତ୍ତା

ଏମ୍. କେ. ମୁଖାର୍ଜୀ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଅପିଲକାରୀ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ (ୟୁ. ପି.) ରାଜ୍ୟର ଆଗ୍ରାରେ ତୈଳ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବିକ୍ରିରେ ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟର ଏକ ଅଂଶ ଭାବରେ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅଶୋଧିତ ତୈଳ କ୍ରୟ କରନ୍ତି, ଯେପରିକି ଅଳସୀ-ତୈଳ, ଜଡା-ତୈଳ, ସୋରିଷ-ତୈଳ ଏବଂ, ବିଶୋଧନ ପରେ, ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ଭାବରେ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ ତୈଳକୁ କ୍ଷାର ସହିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା କରି ଅମ୍ଳ ଅଂଶକୁ ଦୂର କରି, ତା'ପରେ ଏହାକୁ ଶୋଷକ କପା କିମ୍ବା ସକ୍ରିୟ କାର୍ବନ ସହିତ ଧୁଲେଇ କରି ଏବଂ ଶେଷରେ ବାଷ୍ପ ଦ୍ୱାରା ଏହାର ଗନ୍ଧ ଦୂର କରି ବିଶୋଧନ କରାଯାଏ ।

ସେମାନେ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ବିକ୍ରି ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ କି ନାହିଁ ଯେହେତୁ ସେମାନେ ଅଶୋଧିତ ତୈଳ କ୍ରୟ ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ କର ପ୍ରଦାନ କରିସାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ହଁ, ତେବେ ଏହାର ହାର କେତେ ହେବ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ , ଅପିଲକାରୀ ୟୁ ପି. ବାଣିଜ୍ୟ କର ଅଧିନିୟମ, 1948 (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ଧାରା')ର ଧାରା 35 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆହ୍ୱାନ କରି ବିକ୍ରି କର ଆୟୁକ୍ତ, ୟୁ.ପି.ଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ତା.19 ଜୁନ୍ 1985ରିଖରେ ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଆୟୁକ୍ତ କହିଥିଲେ ଯେ ଅପିଲକାରୀ ଅଶୋଧିତ ତୈଳ କ୍ରୟ ଉପରେ କର ଦେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସେ ବିକ୍ରି କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ କର ହାର 4% ହେବ । ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଅପିଲକାରୀ ବିକ୍ରି କର ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ଅପିଲ ଆଗତ କରିଥିଲେ ଯାହା ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏହା ପରେ ସେମାନେ ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 226 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରି ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ଯାହା ମଧ୍ୟ ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ଅପିଲ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ହାଜର ହୋଇଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସ୍ୱରୂପ, ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ପ୍ରଥମେ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯେ, ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ବିକ୍ରି ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ସେମାନେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି କାରଣ ବିଶୋଧନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ତୈଳ ଭାବରେ ଏହାର ମୌଳିକ ଚରିତ୍ର ବଜାୟ ରଖିଛି । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସ୍ୱରୂପଙ୍କ ମତରେ, ପରିଶୋଧିତ ତୈଳରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିବା ପାଇଁ ଅଶୋଧିତ ତୈଳର କେବଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣକୁ ନୂତନ ସାମଗ୍ରୀର 'ଉତ୍ପାଦନ' କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅପିଲକାରୀ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3(3)(b)(iii) ଅନୁଯାୟୀ କର ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ହୋଇପାରିବେ । ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତିର ସମର୍ଥନରେ ସେ "ମେସର୍ସ *ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍ ଲିମିଟେଡ ବନାମ ବାଣିଜ୍ୟିକ କର ଅଧିକାରୀ, କର୍ଣ୍ଣୁଲ* [1961] 2 SCC 14 ; ମେସର୍ସ *ଷ୍ଟର୍ଲିଂ ଫୁଡ୍ସ ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ,* [1986] 3 SCC 469 ଏବଂ *ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ମେସର୍ସ ଶିବ ଦତ୍ତ ଆଣ୍ଡ ସନ୍ସ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* [1993] *Supp. 1 SCC 222"* ମାମଲାଗୁଡିକରେ *ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର* କରିଥିଲେ ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ଉତ୍ତରଦାତା-ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀ ମିଶ୍ର ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଯେ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2(e-1) ରେ 'ଉତ୍ପାଦନ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରର

ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣକୁ କଳ୍ପନା କରୁଥିବା ପରି ଅପିଲକାରୀ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳ ଉପରେ ସେତିକି କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ । ତେଣୁ, ସେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ପରିଶୋଧିତ ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଅଶୋଧିତ ତୈଳ, ତୈଳ ଭାବେ ନିଜର ଗୁଣ ବଜାୟ ରଖିଛି କି ନାହିଁ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ନିରର୍ଥକ ଥିଲା ।

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2(e-1) ଅନୁଯାୟୀ 'ଉତ୍ପାଦନ' ଅର୍ଥ ହେଉଛି କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀର ଉତ୍ପାଦନ, ନିର୍ମାଣ, ଖନନ, ସଂଗ୍ରହ, ନିଷ୍କାସନ, ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଆଭୂଷଣକରଣ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ପ୍ରୟୋଗକରଣ କିମ୍ବା ଉପଯୋଗୀକରଣ ; କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ଏପରି ଉତ୍ପାଦନ କିମ୍ବା ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇପାରେ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3, ଯେତେଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ, ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

"3.ଏହି *ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କର ଦେବା ଯୋଗ୍ୟ ।*

(1) ଏହି ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟବସାୟୀ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆକଳନ ବର୍ଷ ପାଇଁ, ଧାରା 3-A କିମ୍ବା ଧାରା 3-D ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଅଧୀନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ହାରରେ ତାଙ୍କର ବିକ୍ରି କିମ୍ବା କ୍ରୟ କିମ୍ବା ଉଭୟର କାରବାର ଉପରେ ଯଥାସ୍ଥିତି ଏକ କର ପ୍ରଦାନ କରିବେ, ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପଦ୍ଧତିରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବ ।

(2) ଧାରା 18 ରେ ଅନ୍ୟଥା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ନଥିଲେ, କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟୀ ଉପ-ଧାରା (1) ଅନୁଯାୟୀ କର ଦେବାକୁ ବାଧିତ ହେବେ ନାହିଁ, ଯଦି, ଆକଳନ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ, ତାଙ୍କର ମୋଟ କାରବାର -

(a) ....

(b) ....

(c) ......

(d) ......

3. ଉପଧାରା (2) ରେ ଥିବା କୌଣସି ବିଷୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ -

(a) ......

(b) ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକ୍ରି -

(i) ......

(b) ଏହି ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ଘୋଷଣା ଦ୍ୱାରା କ୍ରୟ କିମ୍ବା ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀ; ଏବଂ

(iii) ଉପ-ଖଣ୍ଡ (i) କିମ୍ବା ଉପ-ଖଣ୍ଡ (ii) ରେ ସୂଚିତ ସାମଗ୍ରୀ ବ୍ୟବହାର କରି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ସାମଗ୍ରୀ ।

4 ....

5 ...... "

ଯେତେବେଳେ ଉପରୋକ୍ତ ଧାରାର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ 'ଉତ୍ପାଦନ' ଶବ୍ଦର ସଂଜ୍ଞା ସହିତ ମିଳିତ ଭାବେ ପଢ଼ାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଉପରୋକ୍ତ ଖଣ୍ଡ (ii) ର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପାଳନ କରି କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀକୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରି ସେ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଯେକୌଣସି ସାମଗ୍ରୀର ବିକ୍ରି ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ ।

ତେବେ 'ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ' ଶବ୍ଦଟି ଅଧିନିୟମରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇନାହିଁ, କିନ୍ତୁ *ଚୌଗୁଲେ ଆଣ୍ଡ କୋ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ* [1981] 1 SCC 653 ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ମାମଲାରେ ଏହା ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାର ବିଷୟ ହୋଇଛି । *ୱେବଷ୍ଟର ଅଭିଧାନରେ* 'ପ୍ରକ୍ରିୟା' *ଶବ୍ଦର ପରିଭାଷାରୁ ଏକ ସଙ୍କେତ ଗ୍ରହଣ* କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏଥିରେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଯେଉଁଠାରେ କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀର ବିକାଶ କିମ୍ବା ବଜାର ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ତାହା ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସହିତ ସମାନ ହେବ । ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ମାମଲା ଅନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ ହୋଇପାରେ; ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସାମାନ୍ୟ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟିରେ ଏହା ବ୍ୟାପକ ହୋଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନୁଭୂତି ହେବ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯେକୌଣସି ଉପାୟ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉ, ତାହା ହେଉଛି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି କି ନାହିଁ ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଉପରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରଭାବ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା 'ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ' ଶବ୍ଦକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଉପରୋକ୍ତ ଅର୍ଥର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଖିଲେ, ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସନ୍ଦେହ ରହିପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଯେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଶୋଧିତ ତୈଳକୁ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳରେ ପରିଣତ କରାଯାଏ, ତାହାର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3(3)(b)(iii) ରେ 'ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀ' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଅର୍ଥକୁ ଆଣିଥାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅପିଲକାରୀ ଏହାର ବିକ୍ରି ଉପରେ କର ଦେବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଶ୍ରୀ ସ୍ୱରୂପଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଆସିବା, ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରି ମଧ୍ୟ ଏହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ । *ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା କାରଖାନା* (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ରେ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନ ଯାହା ବିଚାର ପାଇଁ ଆସିଥିଲା ତାହା ହେଉଛି ଏହାର ଗୁଣବତ୍ତାରେ ଉନ୍ନତି କରି ହାଇଡ୍ରୋଜେନେଟେଡ୍ ତୈଳରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହେବା ପରେ ବାଦାମ ତୈଳ ଏହାର ପରିଚୟ ହରାଇଥିଲା କି ନାହିଁ । ଏହି ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ପରିଶୋଧିତ

ଚିନାବାଦାମ ତୈଳ (ହାଇଡ୍ରୋଜେନେଟେଡ୍ ତୈଳ)କୁ ଚିନାବାଦାମ ତୈଳ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯଦିଓ ଏହି ତୈଳରେ କଞ୍ଚା ଚିନାବାଦାମ ତୈଳର ବିଶେଷ ରଙ୍ଗ କିମ୍ବା ସ୍ୱାଦ, ଗନ୍ଧ ଇତ୍ୟାଦି ନଥାଏ । ପ୍ରକୃତରେ, ସେହି ମାମଲାରେ ବିବାଦ ମାଡ୍ରାସ ସାଧାରଣ ବିକ୍ରି କର (କାରବାର ଏବଂ ଆକଳନ) ନିୟମାବଳୀ, 1939ରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା 'ଚିନାବାଦାମ ତୈଳ' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରିଥିଲା । ସେହି ମାମଲାରେ 'ଉତ୍ପାଦନ'ର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା 'ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ'ର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ସିଧାସଳଖ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପାଇଁ ଆସି ନଥିଲା । ଷ୍ଟର୍ଲିଂ ଫୁଡ୍ସ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଥିଲା ଯେ, ଛୋଟ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି, ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଏବଂ ଲବଷ୍ଟରଗୁଡ଼ିକର ମୁଣ୍ଡ ଏବଂ ଲାଞ୍ଜ କାଟିବା, ଛଡ଼ାଇବା, ଶିରା କାଢିବା, ସଫା କରିବା ଏବଂ ଶୀତଳିକରଣ *କରିବା ଭଳି* ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଦ୍ୱାରା, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିକ୍ରି କର ଆଇନ, 1956 ର ଧାରା 5 ର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ସମାନ ଦ୍ରବ୍ୟ ହୋଇ ଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି କି ନାହିଁ ।

ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ 'ବାଣିଜ୍ୟିକ ଭାଷା' ପରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ ଏବଂ *ଉପ ସି.ଏସ୍.ଟି. ବନାମ ପାଏଓ ଫୁଡ୍ ପ୍ୟାକରସ୍,* [1980] 3 SCR 1271 ରେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି କହିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଛୋଟ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି, ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଏବଂ ଲବଷ୍ଟର ଏକ ନୂତନ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ମୂଳ ଛୋଟ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି, ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଏବଂ ଲବଷ୍ଟର ପରି ସମାନ ଗୁଣ ବଜାୟ ରଖିଛନ୍ତି । ଏହି ମାମଲା ଅପିଲକାରୀଙ୍କୁ କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ କାରଣ ଉପରୋକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅସଦୃଶ, ଅଶୋଧିତ ତୈଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ଏହାର ପୂର୍ବ ଗୁଣକୁ ଆଦୌ ବଜାୟ ରଖେ ନାହିଁ ।

ଶିବ ଦତ୍ତ ଆଣ୍ଡ ସନ୍ସ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ)ରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିଲା ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ତାଙ୍କ ପଞ୍ଜୀକୃତ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କଠାରୁ କ୍ରୟ କରିଥିବା ବ୍ୟାଟେରୀର ପୁନଃବିକ୍ରି ପାଇଁ ବମ୍ବେ ବିକ୍ରି କର ଅଧିନିୟମ, 1959ର ଧାରା 8 ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରିହାତି ପାଇବାକୁ ହକଦାର ଥିଲେ କି ନାହିଁ । ଧାରା 2 (26) ଅନୁଯାୟୀ 'ପୁନଃ ବିକ୍ରି' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଏବଂ ସେହି ଅଧିନିୟମରେ 'ଉତ୍ପାଦନ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଏବଂ ବିକ୍ରି ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସ୍ୱରୂପକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ମୂଳତଃ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମାତାଙ୍କ ଠାରୁ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଦ୍ୱାରା ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ଏକ ଏବଂ ସମାନ କାରଣ ନୂତନ ଭାବରେ କିଛି କରାଯାଇ ନାହିଁ ଯାହା ପୂର୍ବରୁ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲା ମଧ୍ୟ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଆସିନାହିଁ:ପ୍ରଥମତଃ, କାରଣ ଏହା 'ଉତ୍ପାଦନ'ର ପରିଭାଷାକୁ (ଯାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ପରିଭାଷା ସହିତ ସମାନ) ବିଚାର କରିଥିଲା ଯେପରି ସେହି ଅଧିନିୟମରେ ପରିଭାଷିତ ସାମଗ୍ରୀର 'ପୁନଃ ବିକ୍ରି' ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଅଶୋଧିତ ତୈଳ ନିଜକୁ ବଜାରଯୋଗ୍ୟ ପରିଶୋଧିତ ତୈଳରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦେଇ ଗତି କରେ ତାହାର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ପରିସର ହେତୁ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସ୍ୱାମିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଯେ ସେମାନେ କର ପ୍ରଦାନ କରିବା ପରେ ଅଶୋଧିତ ତୈଳ କିଣିଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ଏହାର ବିକ୍ରି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର କର ଦେବାକୁ ବାଧ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ କାରଣ ଏହି ଅଧିନିୟମ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3(3)(b)ର ଖଣ୍ଡ (ii) ଏବଂ (iii) ଅନୁଯାୟୀ ବହୁସ୍ତରୀୟ କର ଲାଗୁ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ଆଲୋଚନାରେ ଅପିଲଟି ବିଫଳ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଖାରଜ କରାଯାଇଛି । ଖର୍ଚ୍ଚ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଭି.ଏସ୍.ଏସ୍. ଅପିଲଟି ଖାରଜ କରାଗଲା ।

<u>ଅସ୍ୱୀକରଣ</u>

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଓ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦକ : - ଭବାନୀ ଶଙ୍କର ନାୟକ,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ